

Amsterdam geschokt na brand in Cuypers' lievelingskerk. 'Heel pijnlijk, maar herstel lijkt mogelijk'

Achtergrond

De Vondelkerk is verwoest. Voor veel Amsterdammers brandde in de nieuwjaarsnacht meer af dan stenen. De roep om restauratie klinkt. 'Onze hoop ligt in de levende God en zijn trouw.'

[Ruurd Ubels](#)

donderdag 1 januari 2026, 17:36 aangepast 19:24

Omstanders kijken naar de gehavende Amsterdamse Vondelkerk, die tijdens de jaarwisseling in brand vloog. beeld: ANP / Koen van Weel

In het kort

- Amsterdam heeft 'een van zijn meest intieme monumenten' verloren, schrijft burgemeester Femke Halsema.
- Architect Pierre Cuypers ontwierp de nu zo beschadigde Vondelkerk als centrum van een hele woonwijk.

- De Engelstalige Liberty Church is op zoek naar een nieuw onderkomen voor de zondagse erediensten.

Amersfoort

Uitgebreid blikt burgemeester Femke Halsema deze donderdag terug op de brand die de Amsterdamse Vondelkerk tijdens nieuwjaarsnacht verwoestte. Amsterdam heeft ‘een van zijn meest intieme monumenten’ verloren, schrijft ze op LinkedIn.

Dat gebouw was namelijk meer dan een kerk: ‘Sinds de eerste steenlegging in 1872 was het niet alleen een plek voor erediensten, maar een kloppend hart van een Amsterdamse buurt.’

Tekst loopt door onder de advertentie

Voor veel buurtbewoners was het gebouw ‘een oriëntatiepunt, een stille metgezel bij het opgroeien, wonen en ouder worden in de wijk’, aldus Halsema.

Bij daglicht, donderdagmorgen, bleek die stille metgezel zwaar gehavend door de nachtelijke brand. Na inslag van, volgens sommige buurtbewoners, vuurwerk stortte eerst de hoge, gezichtsbepalende toren in.

Deze viel op de kerk, aldus een woordvoerder van de brandweer bij de regionale zender AT5. Daarna was een groot deel van het dak aan de beurt.

Kerk in het midden

De iconische Vondelkerk werd anderhalve eeuw geleden ontworpen door architect Pierre Cuypers (1827-1921). Hoewel hij vooral parochiekerken ontwierp, werd hij bekend door twee beeldbepalende gebouwen in Amsterdam: het Centraal Station en het Rijksmuseum. De nu afgebrande kerk, die na de bouw tot 1977 dienst zou doen als rooms-katholiek godshuis, zou echter in zijn hart ‘steeds de liefste plaats blijven innemen’, bekende Cuypers ooit.

‘De rooms-katholieke Cuypers zag de kerk als hart van de samenleving. Vanuit die visie ontwierp hij de omgeving.’

Architect Ard Hoksbergen kent de Vondelkerk goed, mede omdat hij er kwam toen de pioniersgemeente Via Nova er van 2006 tot 2013 diensten hield. Hij snapt waarom Cuypers juist veel van dit gebouw hield, en zelfs ging wonen in een zelf ontworpen villa tegenover de kerk: ‘Hij ontwierp niet alleen het gebouw, maar de hele buurt eromheen. Dat is uniek in Cuypers’ werk.’

Deze zogenoemde Vondelbuurt kwam in de tweede helft van de negentiende eeuw aan de westrand van Amsterdam te liggen. Hoksbergen: ‘De Vondelkerk was het middelpunt van die wijk. Het is eigenlijk een soort terpdorp met de kerk in het midden. Alles in de Vondelbuurt is gericht op dat gebouw.’

Dat was niet zonder reden. ‘De rooms-katholieke Cuypers zag de kerk als hart van de samenleving. Vanuit die visie ontwierp hij de omgeving.’

Restaureren of niet?

Gedurende zijn leven zag ook Cuypers de Vondelkerk branden. Tijdens herstelwerkzaamheden in 1904 sloeg de vlam in de toren en in de kap. Restauratie volgde.

Nu gaan er weer stemmen op tot herbouw van het Rijksmonument. Op internet ging donderdagmorgen al een doneeractie van start.

‘Als ik zie dat de gevels nog overeind staan, lijkt restauratie mij mogelijk.’

‘Als ik zie dat de gevels nog overeind staan, lijkt restauratie mij mogelijk’, zegt architect Hoksbergen.

Hij wijst op de waarde die het gebouw voor de wijk heeft - niet voor niets zijn veel buurtbewoners geraakt door de brand in ‘hun’ kerk. ‘Maar hoe je oude kerken heropbouwt, daarover verschillen de meningen. Dat kan heel dicht bij het oorspronkelijke ontwerp, maar dan ben je de geschiedenis aan het vervalsen. Daarom is de brand tijdens oudejaarsnacht ook zo pijnlijk.’

Liberty Church dakloos

Na de ontwijding van de Vondelkerk eind jaren zeventig verkeerde het gebouw in slechte staat. Het werd opgeknapt. Rond het middenschip werden drie kantoren gevestigd. Het middenschip werd verhuurd voor onder meer concerten, kerkdiensten en congressen.

Een van de huurders is sinds 2017 Liberty Church. Dit kerkgenootschap met veel internationale leden en bezoekers organiseert ‘s zondags twee ochtenddiensten in de Vondelkerk. Daar komen in totaal zo’n vijfhonderd mensen, laat een woordvoerder weten.

‘We weten niet wat de dag van morgen zal brengen, maar we kennen Degene die dat wel weet.’

Komende zondag belegt de Engelstalige kerk alleen een middagdienst in de Thomaskerk, eigendom van de Protestantse Kerk Amsterdam. De ochtenddiensten worden hervat zodra een geschikte locatie is gevonden.

‘Hoewel nog veel onzeker is, putten we troost uit de wetenschap dat onze hoop in de levende God ligt en zijn trouw’, schrijft het leiderschapsteam op de website van de kerk. ‘We weten niet wat de dag van morgen zal brengen, maar we kennen Degene die dat wel weet. Dat geeft ons vrede als we samen verder gaan.’

Geen instortingsgevaar

Hoewel de Vondelkerk nu onbruikbaar is, is er volgens de brandweer Amsterdam-Amstelland geen instortingsgevaar. Daarvoor zijn de muren aan de zijkant stevig genoeg.

Tientallen omwonenden van de kerk konden in de loop van donderdag terug naar huis. Zij hadden de nieuwjaarsnacht doorgebracht in een opvanglocatie, nadat hun woningen uit voorzorg waren ontruimd.